

Diana Dajnowicz-Piesiecka

Uniwersytet w Białymstoku

d.dajnowicz-piesiecka@uwb.edu.pl

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1609-8463>

Czasowe odebranie zwierzęcia właścicielowi lub opiekunowi na podstawie art. 7 ustawy o ochronie zwierząt

<http://dx.doi.org/10.12775.SIT.2022.005>

1. Uwagi wprowadzające i metodologiczne

Pierwszym polskim aktem prawnym bezpośrednio dotyczącym opieki nad zwierzętami było Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o ochronie zwierząt¹. Dokument, na gruncie dwunastu artykułów, określał zasady odpowiedzialności za znęcanie się nad domowymi i oswojonymi zwierzętami i ptactwem, a także zwierzętami schwytanymi i ptactwem dzikim, jak również rybami, płazami i owadami. Rozporządzenie było trzykrotnie zmie-

¹ Rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o ochronie zwierząt (tekst jednolity: Dz.U. z 1932 r. Nr 42, poz. 417).

niane² i obowiązywało do 1997 r., kiedy to przyjęto aktualną ustawę o ochronie zwierząt³.

Ustawa o ochronie zwierząt z 1997 r. wprowadziła wiele zmian w zakresie prawnej ochrony zwierząt w porównaniu z regulacjami wcześniej obowiązującymi. Przede wszystkim istotnie zmodyfikowała sam status zwierzęcia, kładąc kres uznawaniu go za rzecz ruchomą i wprowadzając zasadę dereifikacji, zgodnie z którą zwierzę i rzecz stanowią odrębne kategorie przedmiotów stosunków cywilnoprawnych⁴. Ustawodawca zasadę dereifikacji umiejscowił na samym początku omawianego aktu prawnego, a mianowicie w art. 1 ust. 1 u.o.z., gdzie sprecyzował, że zwierzę nie jest rzeczą, lecz istotą żyjącą i zdolną do odczuwania cierpienia.

W drugim zdaniu art. 1 ust. 1 u.o.z. prawodawca wskazał, że człowiek jest winien zwierzętom poszanowanie, ochronę i opiekę. Jest to bardzo ważna składowa ustawy, ponieważ razem z art. 5, zakładającym, że każde zwierzę wymaga humanitarnego traktowania⁵, stanowią najważniejsze ogólne zasady omawianego aktu prawnego. Co istotne, adresatem tych przepisów jest każdy człowiek, w tym zarówno osoba mająca incydentalną styczność

² Po raz pierwszy rozporządzenie zmieniono Ustawą z dnia 25 lutego 1932 r. w sprawie zmiany rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. o ochronie zwierząt (Dz.U. z 1932 r. Nr 29, poz. 287), następnie Dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 19 listopada 1938 r. o rozciągnięciu mocy obowiązującej niektórych aktów ustawodawczych na odzyskane ziemie Śląska Cieszyńskiego (Dz.U. z 1938 r. Nr 90, poz. 612). Trzecia nowelizacja została wprowadzona Ustawą z dnia 20 maja 1971 r. – przepisy wprowadzające Kodeks wykroczeń (Dz.U. z 1971 r. Nr 12, poz. 115), która wykreśliła z rozporządzenia z 1928 r. przepisy o wykroczeniach znęcania się nad zwierzętami, przenosząc je do art. 62 Kodeksu wykroczeń. Zob. więcej: W. Radecki, *Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko środowisku*, w: *System Prawa Karnego*, t. 11: *Szczególne dziedziny prawa karnego. Prawo karne wojskowe, skarbowe i pozakodeksowe*, red. M. Bojarski, Warszawa 2014, s. 840.

³ Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (tekst jednolity: Dz.U. z 2020 r. poz. 638), dalej: u.o.z.

⁴ M. Goettel, *Sytuacja zwierzęcia w prawie cywilnym*, Warszawa 2013, s. 42 i n.

⁵ Czyli traktowania uwzględniającego potrzeby zwierzęcia i zapewniającego mu opiekę i ochronę, co określono w tzw. słowniczku ustawy w art. 4 pkt 2 u.o.z.

ze zwierzętami (np. osoba, która znalazła zwierzę na ulicy), jak i osoba stale opiekująca się zwierzęciem czy będąca jego właścicielem, osoba pracująca ze zwierzętami, a także przedstawiciele służb państwowych⁶.

Ustawa zakazuje człowiekowi wielu zachowań sprzecznych z obowiązkiem poszanowania zwierząt oraz ich ochrony, opieki i humanitarnego traktowania. Należy do nich zaliczyć zachowania zabronione w art. 6 u.o.z., czyli nieuzasadnione lub niehumanitarne zabijanie zwierząt (ust. 1), a także znęcanie się nad nimi (ust. 1a). Zarówno zabicie zwierzęcia, jak i znęcanie się nad nim stanowią przestępstwa określone w art. 35 ust. 1 i 1a u.o.z. Pełnienie obu zagrożone jest karą pozbawienia wolności do lat 3.

Kara kryminalna stanowi najdolegliwszą odpowiedź na przestępcze zachowanie człowieka, aczkolwiek nie jest jedyną konsekwencją przewidzianą przez ustawę za znęcanie się nad zwierzętami. Istotnym elementem art. 35 u.o.z. jest ustanowiona w nim kara dla sprawcy znęcania się, przy czym wiadome jest, że od przyjęcia zgłoszenia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa do jego stwierdzenia, a potem do skazania i ukarania wiedzie długa i czasochłonna droga. Dlatego mając na uwadze, że najczęściej sprawcami znęcania się nad zwierzętami są osoby najbliższe tym istotom⁷, czyli ich właściciele lub opiekunowie, ustawodawca za konieczne uznał stworzenie takich narzędzi, które pozwolą natychmiastowo zareagować i zabezpieczyć los zwierzęcia do czasu rozstrzygnięcia postępowania przygotowawczego bądź sądowego. W związku z tym w art. 7 u.o.z. przewidział możliwość czasowego odebrania zwierzęcia właścicielowi lub opiekunowi, który znęca się nad zwierzętami, zadając im ból lub cierpienie albo świadomie dopuszczając do zadawania im bólu lub cierpienia, zwłaszcza w jakikolwiek sposób określony w art. 6 ust. 2 u.o.z.

⁶ K. Kuszelewicz, *Ustawa o ochronie zwierząt. Komentarz*, Warszawa 2021, s. 52–53.

⁷ Ofiarami przestępstw i wykroczeń określonych w ustawie o ochronie zwierząt najczęściej są zwierzęta domowe, rzadziej zwierzęta gospodarskie, mało kiedy zwierzęta dzikie i wolno bytujące. D. Karaś, *Jak Polacy znęcają się nad zwierzętami? Raport z monitoringu sądów, prokuratur i policji*, Kraków–Wrocław 2016, s. 69, <https://czarnaowca.org/wp-content/uploads/2016/03/Czarna-Owca-NMP-RAPORT-1.pdf> (dostęp: 16.07.2021 r.).

Przewidziana w art. 7 u.o.z. możliwość czasowego odebrania zwierzęcia jego właścicielowi lub opiekunowi stanowi bardzo ważny instrument prawnej ochrony zwierząt. Wskazuje się nawet, że jest to najistotniejsze ustawowe narzędzie do walki o dobrostan zwierząt, pozwala bowiem na szybką reakcję w obliczu zagrożenia zdrowia lub życia zwierzęcia poprzez odizolowanie go od sprawcy znęcania się⁸.

Mając świadomość, jak ważna w praktyce ochrony zwierząt jest instytucja czasowego odebrania zwierzęcia niewłaściwie traktującemu je właścicielowi lub opiekunowi, za potrzebne uznano przeanalizowanie jej i opisanie w niniejszym artykule. Z przypadkami znęcania się nad zwierzętami styczność mogą mieć nie tylko organy ścigania czy organizacje pozarządowe zajmujące się ochroną zwierząt, lecz także każdy człowiek. Potwierdzeniem tego może być chociażby szczegółowo relacjonowana jakiś czas temu przez media sytuacja z Nowego Dworu Gdańskiego, gdzie kobieta wrzuciła do rzeki zamknięte w reklamówce kocięta, a przypadkowo będąca niedaleko i widząca całe zajście dziewczyna wskoczyła do wody i uratowała je⁹. Dlatego zarówno z punktu widzenia ogółu społeczeństwa, jak i osób bezpośrednio (w tym zawodowo) angażujących się w ochronę zwierząt potrzebne jest poruszanie tej problematyki, badanie jej oraz upowszechnianie wiedzy na ten temat.

Analizy, na podstawie których powstało przedmiotowe opracowanie, przeprowadzono metodami typowymi dla nauk prawnych – skorzystano bowiem z metody analizy i krytyki piśmiennictwa¹⁰ oraz z metody dogmatycznej¹¹. Pierwsza metoda została wykorzy-

⁸ K. Kuszelewicz, *Prawa zwierząt. Praktyczny przewodnik*, Warszawa 2019, s. 209.

⁹ Zob. np. *Kobieta chciała utopić kocięta – inna wskoczyła do wody, by je uratować*, <https://www.rp.pl/Spoleczenstwo/210809948-Kobieta-chciala-utopic-kocieta---inna-wskoczyla-do-wody-by-je-uratowac.html> (dostęp: 5.08.2021 r.); *Kotki wyrzucone do rzeki w Nowym Dworze Gdańskim. Kobieta zdjęta sukienkę i uratowała zwierzaki*, <https://tvn24.pl/pomorze/nowy-dwor-gdanski-uratowala-kotki-wyrzucone-do-rzeki-5163774> (dostęp: 5.08.2021 r.).

¹⁰ Zob. m.in. J. Apanowicz, *Metodologia ogólna*, Gdynia 2002, s. 72.

¹¹ Metoda dogmatyczna (nazywana też metodą formalno-dogmatyczną) jest typową i bardzo często wykorzystywaną metodą zarówno przez polskich, jak i zagranicznych badaczy prawa. Więcej o *doctrinal legal research* zob. np.

stana w celu zbadania dotychczas powstałej literatury na temat instytucji czasowego odbioru zwierzęcia oraz poszerzenia stanu wiedzy o tym zagadnieniu. Analiza literatury pozwoliła również zrozumieć istotę przepisów ustawy o ochronie zwierząt z 1997 r. Z kolei metodę dogmatyczną wykorzystano w celu przeanalizowania wybranych przepisów wskazanej ustawy mających zastosowanie w sytuacji, gdy konieczne jest zabezpieczenie losu zwierzęcia poprzez tymczasowe odebranie go właścicielowi lub opiekunowi. Badanie materiału normatywnego pozwoliło ustalić i opisać reguły obowiązujące w obliczu konieczności odebrania zwierzęcia. Ponadto analizę przepisów uzupełniono analizą literatury i orzecznictwa, co pomogło wyjaśnić istotę badanych regulacji.

2. Czasowe odebranie zwierzęcia w trybie zwykłym określonym w art. 7 ust. 1 u.o.z.

Rozważania o określonym w art. 7 u.o.z. instrumencie czasowego odebrania zwierzęcia należy rozpocząć od wskazania, że jego zastosowanie jest możliwe w sytuacji, gdy właściciel lub opiekun traktuje zwierzę w sposób określony w art. 6 ust. 2 u.o.z., czyli znęca się nad nim poprzez zadawanie bólu lub cierpień albo świadome dopuszczanie do zadawania bólu lub cierpień. Decyzja o czasowym odebraniu zwierzęcia jest więc decyzją sankcyjną wobec właściciela lub opiekuna zwierzęcia, a jej charakter wynika z naruszenia zakazu znęcania się nad zwierzęciem. Podkreślenia przy tym wymaga, że w art. 6 ust. 2 u.o.z. wymieniono zaledwie przykłady zachowań będących formami znęcania się nad zwierzętami, na co wskazuje użyte przez ustawodawcę sformułowanie „a w szczególności”, po którym następuje wyliczenie wybranych, wydaje się, że z uwagi na najczęstsze ich występowanie, postaci znęcania się. Ujęto wśród nich m.in. zachowania takie jak: umyślne zranienie lub okaleczenie zwierzęcia, wykorzystywanie zwierząt chorych, zbyt młodych

w: K. Vibhuti, F. Aynalem, *Legal Research Methods*, Pretoria 2009, s. 71 i n., <https://chilot.files.wordpress.com/2011/06/legal-research-methods.pdf> (dostęp: 2.08.2021 r.).

lub starych do pracy albo w celach sportowych lub rozrywkowych oraz zmuszanie ich do czynności, których wykonywanie może spowodować ból, złośliwe straszenie lub drażnienie, utrzymywanie ich w niewłaściwych warunkach bytowania, porzucanie czy też utrzymywanie bez odpowiedniego pokarmu lub wody przez okres wykraczający poza minimalne potrzeby.

Przyjęcie w ustawie otwartego katalogu czynności uznawanych za znęcanie się nad zwierzętami jest rozwiązaniem jak najbardziej właściwym i znajdującym uzasadnienie chociażby w licznych przekazach medialnych dotyczących spraw o znęcanie się nad zwierzętami w innych postaciach niż wymienione w ustawie¹². Wydaje się, że na przestrzeni ostatnich miesięcy, z uwagi na finalne, pozytywnie zaskakujące rozstrzygnięcie sądu, najgłośniejszą sprawą dotyczącą znęcania się była sprawa karpki trzymany w jednym z warszawskich sklepów spożywczych bez wody, a po sprzedaży pakowanych – również bez wody – do worków foliowych¹³.

Uregulowane w art. 7 u.o.z. czasowe odebranie zwierzęcia jego właścicielowi lub opiekunowi odbywać się może w dwóch trybach – zwykłym i interwencyjnym, które różnią się od siebie zarówno przesłankami, jak i kolejnością procedowania¹⁴. Odebranie zwierzęcia w trybie zwykłym następuje w oparciu o art. 7 ust. 1 u.o.z. stanowiący, że zwierzę traktowane w sposób określony w art. 6 ust. 2 może być czasowo odebrane właścicielowi lub opiekunowi na podstawie decyzji wójta (burmistrza, prezydenta miasta) właściwego ze względu na miejsce pobytu zwierzęcia.

Do odebrania zwierzęcia w trybie zwykłym konieczne jest wystąpienie dwóch elementów: uzasadnionego podejrzenia, że dochodzi

¹² M. Sługocka, *Praktyczny wymiar instytucji czasowego odebrania zwierzęcia właścicielowi lub opiekunowi*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2017, nr 108, s. 47.

¹³ Zob. m.in. K. Zawada, *Sprawiedliwość wymierzona! Przełomowe postępowanie ws. znęcania się nad karpkami*, <https://www.otwarteklatki.pl/blog/karpie-przelomowy-wyrok> (dostęp: 15.07.2021 r.); *Prawomocne skazania za znęcanie się nad rybami*, *Dziennik Gazeta Prawna*, <https://serwisy.gazeta-prawna.pl/orzeczenia/wideo/8206934,prawomocne-skazania-za-znecanie-sie-nad-rybami.html> (dostęp: 15.07.2021 r.).

¹⁴ K. Kuszlewicz, *Prawa zwierząt*, s. 210 i n.

do znęcania się nad zwierzęciem, oraz następnie wydania odpowiedniej decyzji administracyjnej przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta). Co istotne, do wydania tej decyzji nie jest potrzebne stwierdzenie przestępstwa znęcania się nad zwierzęciem w toku postępowania przygotowawczego ani też skazanie za jego popełnienie. Wydanie decyzji może bowiem nastąpić już na podstawie zaistnienia samego przypuszczenia, że dochodzi do znęcania się nad zwierzęciem. Takie rozwiązanie, choć z perspektywy właściciela lub opiekuna może wydawać się zbyt daleko idące, jest wyrazem uznawania dobra zwierzęcia za priorytetowe i pozwala niemalże natychmiastowo oddzielić ofiarę złego traktowania od sprawcy. Podejrzenie znęcania się nad zwierzęciem jest następnie weryfikowane w toku postępowania karnego i zgodnie z orzecznictwem „jedynie w nim można je potwierdzić i wyciągnąć łączące się z nim konsekwencje w postaci kar i środków karnych. Zgodnie bowiem z art. 35 ust. 1 w związku z art. 35 ust. 1a u.o.z. sprawca uznany za winnego znęcania się nad zwierzętami podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności, a w świetle art. 35 ust. 3 u.o.z. w razie skazania sąd orzeka przepadek zwierzęcia, jeżeli sprawca jest jego właścicielem”¹⁵.

W świetle przytoczonego orzeczenia wyłania się kolejna istotna kwestia, a mianowicie czasowy charakter decyzji wójta (burmistrza, prezydenta miasta). Oznacza to, że odebranie zwierzęcia na podstawie art. 7 ust. 1 u.o.z. nie następuje na zawsze, lecz do czasu zakończenia postępowania karnego toczącego się przeciwko właścicielowi lub opiekunowi zwierzęcia. Należy w tym miejscu nadmienić, że czasowość decyzji dotyczy zarówno tych wydawanych w trybie zwykłym, jak i interwencyjnym (na podstawie art. 7 ust. 3 u.o.z.). Oznacza to, że odebranie zwierzęcia ma charakter przemijający, a organ wydający w tym zakresie decyzję nie tylko nie ma obowiązku wyznaczyć okresu, na jaki odbiera się zwierzę, lecz nawet nie ma takiej możliwości – w toku postępowania karnego nie

¹⁵ Ibidem, s. 213; wyrok WSA w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 16 maja 2018 r., II SA/Go 202/18, Lex nr 2496875.

wiadomo bowiem, ile ono finalnie potrwa i kiedy nastąpi wydanie orzeczenia kończącego sprawę¹⁶.

Czasowy charakter decyzji o odebraniu zwierzęcia asekuruje właściciela lub opiekuna, gwarantując mu oddanie z powrotem zwierzęcia w sytuacji braku potwierdzenia wyczerpania znamion znęcania się. Należy bowiem mieć na uwadze, że nie każde podejrzenie popełnienia przestępstwa kończy się jego potwierdzeniem, co zresztą dobitnie pokazują statystyki kryminalne policji, zgodnie z którymi od wielu lat około 60% postępowań wszczętych w sprawach o przestępstwa określone w art. 35 ust. 1–2 u.o.z. wieńczy stwierdzenie przestępstwa¹⁷. Dlatego ustawodawca wskazał w art. 7 ust. 6 u.o.z., że jeżeli sąd nie orzeknie w trybie art. 35 ust. 3 przepadku zwierzęcia (czyli jeśli nie dojdzie do skazania), a także jeżeli postępowanie karne zostanie umorzone, zwierzę, które zostało odebrane, zostanie zwrócone właścicielowi lub opiekunowi.

W trybie zwykłym wójt (burmistrz, prezydent miasta) wydaje decyzję o odebraniu zwierzęcia z urzędu po uzyskaniu informacji o niewłaściwym traktowaniu zwierzęcia od policji, straży gminnej, lekarza weterynarii lub upoważnionego przedstawiciela organizacji społecznej, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt (art. 7 ust. 1a u.o.z.). Istotnym zagadnieniem jest charakter tej informacji, a konkretnie to, czy obliguje ona właściwy organ do wszczęcia postępowania, czy może organ nie musi wszczynać postępowania, jeśli uzna, że przesłanki z art. 7 u.o.z. nie zachodzą.

Zgodnie z ustawą o ochronie zwierząt informacja o niewłaściwym traktowaniu zwierzęcia nie musi mieć żadnej formy sformalizowanego wniosku o wszczęcie postępowania. Niemniej jednak przez wiele lat obowiązywania omawianego aktu prawnego postępowanie w sprawie czasowego odebrania zwierzęcia inicjowano nie tylko z urzędu, lecz również na wniosek. W 2011 r. zmieniono ten stan rzeczy, odbierając policji, straży gminnej, lekarzom wetery-

¹⁶ M. Goettel, „Czasowe odebranie” oraz „przepadek” jako szczególne środki prawnej ochrony zwierząt, „Studia Prawnoustrojowe” 2011, nr 13, s. 138.

¹⁷ *Postępowania wszczęte, przestępstwa stwierdzone, wykryte, wskaźnik wykrycia oraz liczba podejrzanych (1999–2020)*, <https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/wybrane-ustawy-szczegol/ustawa-o-ochronie-zwier/50889,Ustawa-o-ochronie-zwierzat.html> (dostęp: 15.07.2021 r.).

narii i przedstawicielom organizacji społecznych prawo wnoszenia wniosku wszczynającego postępowanie¹⁸. Ustawodawca, wskazując na potrzebę uproszczenia procedury wydawania decyzji czasowo obierającej zwierzę, zdecydował, że wójt (burmistrz lub prezydent miasta) będzie w jej przedmiocie działać z urzędu, korzystając z informacji otrzymanych od wymienionych podmiotów¹⁹. W ten sposób wymienione podmioty sprowadzono poniekąd do roli sygnalistów złego traktowania zwierząt.

Biorąc pod uwagę motywy wprowadzonej zmiany, wydaje się, że prawodawca chciał w ten sposób niejako odciążyć organy właściwe do wydawania omawianej decyzji poprzez przyznanie im swobody decydowania, czy wszczęcie postępowania w sprawie odebrania zwierzęcia jest w ogóle potrzebne i uzasadnione. Należy bowiem mieć na względzie, że jeżeli przepisy prawa dają wyłącznie podstawę do podjęcia postępowania z urzędu, nie ma możliwości skutecznego domagania się wszczęcia postępowania²⁰. Wydaje się zatem, że organ administracji publicznej nie jest zobligowany informacją przekazaną mu przez podmioty z art. 7 ust. 1a u.o.z. do wszczęcia postępowania administracyjnego²¹. Taka informacja, choć jest potrzebna, by wydać decyzję o czasowym odbiorze zwierzęcia, jeżeli z oczywistych względów nie ma odzwierciedlenia w faktach, a w konsekwencji nie ma też umocowania w żadnych dowodach, nie zobowiązuje organu do wszczęcia postępowania.

Co istotne, informacja o traktowaniu zwierzęcia w sposób określony w art. 6 ust. 2 u.o.z. musi być odpowiednio udokumentowana. W informacji takiej podmioty wymienione w ustawie powinny opisać stan zwierzęcia i okoliczności świadczące o tym, że

¹⁸ Ustawa z dnia 16 września 2011 r. o zmianie ustawy o ochronie zwierząt oraz ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, Dz.U. z 2011 r. Nr 230, poz. 1373.

¹⁹ Uchwała Senatu RP z dnia 14 września 2011 r. w sprawie ustawy o zmianie ustawy o ochronie zwierząt oraz ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach, druk nr 4675, s. 2, <https://orka.sejm.gov.pl/Druki6ka.nsf/wgdruku/4675> (dostęp: 1.10.2021 r.).

²⁰ B. Adamiak, *Komentarz do art. 61 k.p.a.*, w: B. Adamiak, J. Borkowski, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2021, Legalis.

²¹ Por. M. Sługocka, *Praktyczny wymiar*, s. 49.

zaistniały przesłanki uzasadniające działanie w trybie określonym w art. 7 ust. 1 ustawy. Do informacji należy dołączyć dowody na okrutne traktowanie zwierzęcia przez jego właściciela lub opiekuna, np. w postaci materiału fotograficznego czy nagrań video. Jeśli zebrany materiał dowodowy w sposób wyczerpujący będzie świadczyć o tym, że właściciel lub opiekun znęcał się nad zwierzęciem, organ administracyjny może wydać decyzję o czasowym odebraniu mu podopiecznego. Trzeba mieć jednak na względzie, że zasady postępowania administracyjnego wymagają, by organ, dokonując oceny prawnej zgromadzonego materiału dowodowego, zachował prawo stron postępowania do czynnego udziału w postępowaniu, w tym zapewnił prawo do inicjatywy dowodowej. W związku z tym właściciel lub opiekun ma prawo wykazywać, że przesłanki ujęte w art. 6 ust. 2 u.o.z. nie miały miejsca.

Decyzja o czasowym odebraniu zwierzęcia podlega natychmiastowemu wykonaniu, ponieważ jakakolwiek zwłoka mogłaby okazać się dla zwierzęcia szkodliwa, a niekiedy wręcz zagrażać jego życiu. Niemniej jednak ustawa przewiduje prawo wniesienia od tej decyzji odwołania do samorządowego kolegium odwoławczego. Zgodnie z art. 7 ust. 2a u.o.z. odwołanie należy wnieść w terminie 3 dni od daty doręczenia decyzji, a samorządowe kolegium odwoławcze rozpoznaje je w terminie 7 dni²². Wniesienie i rozpatrzenie odwołania w tym przypadku odbywa się więc według innych terminów niż przewidziane w Kodeksie postępowania administracyjnego. Skrócenie terminów należy w tej sytuacji ocenić pozytywnie, ponieważ uzasadnia to potrzeba jak najszybszego rozstrzygnięcia o losie zwierzęcia, zwłaszcza w obliczu sytuacji, gdy do jego odebrania doszło w sposób nieuprawniony – może to bowiem powodować rozmaite problemy, np. prowadzić do zaburzenia relacji między

²² Należy dodać, że mimo zawarcia w ustawie o ochronie zwierząt pewnych szczególnych uregulowań, w tym np. rygoru natychmiastowej wykonalności decyzji, o której mowa w art. 7 ust. 1, czy skrócenia terminu do wniesienia odwołania od decyzji organu pierwszej instancji do 3 dni i skrócenia terminu do wydania decyzji przez organ drugiej instancji do 7 dni, postępowanie w przedmiocie czasowego odebrania zwierząt w trybie zwykłym jest postępowaniem administracyjnym. Zob. szerzej np. wyrok WSA w Gdańsku z dnia 20 lutego 2020 r., III SA/Gd 795/19, Legalis nr 2296868.

właścicielem a zwierzęciem domowym²³. Ustawodawca, modyfikując wynikające z Kodeksu postępowania administracyjnego terminy wnoszenia i rozpatrywania odwołania, czyni to wobec potrzeby odmiennego unormowania sytuacji nadzwyczajnych albo wymagających niezwłocznego załatwienia ze względu na bezpieczeństwo obywateli²⁴.

Jak wspomniano, organ wydaje decyzję o odebraniu zwierzęcia dopiero po przekazaniu mu informacji o znęcaniu się przez podmioty wymienione w art. 7 ust. 1a u.o.z. Należą do nich: policja, straż gminna, lekarz weterynarii lub upoważniony przedstawiciel organizacji społecznej, której statutowym celem działania jest ochrona zwierząt. Oznacza to, że tylko informacja pochodząca od podmiotów wymienionych w ustawie spowoduje wszczęcie postępowania w sprawie czasowego odebrania zwierzęcia. Informacja pochodząca od osoby prywatnej nie będzie mieć takiego skutku, zatem przeciętny obywatel mający wiedzę o znęcaniu się nad zwierzętami powinien ją jak najszybciej przekazać policji, straży, lekarzowi weterynarii lub organizacjom społecznym zajmującym się ochroną zwierząt. Wskazane jednostki, jeśli uznają za uzasadnione poinformowanie o znęcaniu się nad zwierzęciem wójta (burmistrza, prezydenta miasta), wiadomość taką przekażą, przy czym nie muszą w niej ujawniać, od kogo powzięły informacje o nieodpowiednim traktowaniu zwierzęcia²⁵. Co jednak w sytuacji, gdy dojdzie do stwierdzenia niewłaściwego traktowania zwierzęcia przez inny organ władzy, np. prokuratora? Czy organ administracyjny, mając wiedzę o złym traktowaniu zwierząt pochodzącą od prokuratora, może wszcząć postępowanie z urzędu bez oczekiwania na informację od podmiotów wymienionych w ustawie?

Chociaż prokurator nie jest osobą wymienioną w art. 7 ust. 1a i ust. 3 u.o.z., dysponuje on szczególnymi uprawnieniami wynikającymi z Kodeksu postępowania administracyjnego²⁶, a dokładniej

²³ K. Kuszlewicz, *Ustawa*, s. 136.

²⁴ E. Pierzchała: *Odwołanie w administracyjnych postępowaniach pozakodeksowych. Zagadnienia wybrane*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2012, nr 11, s. 64.

²⁵ M. Sługocka, *Praktyczny wymiar*, s. 49.

²⁶ Ustawa z dnia 14 czerwca 1960 r. – Kodeks postępowania administracyj-

z art. 182 k.p.a., który stanowi, że prokurator ma prawo zwrócenia się do właściwego organu administracji publicznej o wszczęcie postępowania w celu usunięcia stanu niezgodnego z prawem. Co więcej, prokurator ma także prawo udziału w każdym stadium postępowania w celu zapewnienia zgodności z prawem przebiegu tego postępowania oraz rozstrzygnięcia sprawy (art. 183 § 1 k.p.a.). Oznacza to zatem, że choć prokurator nie jest jednym z podmiotów wymienionych w art. 7 ust. 1a i ust. 3 u.o.z., jego pismo daje podstawę do wszczęcia postępowania w sprawie czasowego odebrania zwierząt²⁷.

Na tle rozważań o podmiotach wymienionych w art. 7 ust. 1a u.o.z. należy pochylić się także nad ich statusem w postępowaniu dotyczącym czasowego odebrania zwierzęcia. Zgodnie z art. 28 k.p.a. stroną jest każdy, czyjego interesu prawnego lub obowiązku dotyczy postępowanie albo kto żąda czynności organu ze względu na swój interes prawny lub obowiązek. Nie ma więc wątpliwości co do tego, że stroną postępowania administracyjnego jest właściciel lub opiekun zwierzęcia. Mniej oczywista pozostaje kwestia statusu policji, straży gminnej, lekarza weterynarii czy organizacji społecznej.

Należy jednak zwrócić uwagę, że określone w art. 28 k.p.a. pojęcie strony może być wyprowadzone tylko z przepisów prawa materialnego, czyli z normy prawnej stanowiącej podstawę ustalenia uprawnienia lub obowiązku²⁸. W świetle norm art. 7 u.o.z. policja, straż, lekarz weterynarii i organizacja społeczna to podmioty, które poprzez poinformowanie organu ze względu na ciążyący na nich obowiązek ochrony zwierząt niejako żądają od niego podjęcia czynności (art. 7 ust. 1a), jak również podmioty zobowiązane do odebrania zwierzęcia w przypadku podejrzenia znęcania się nad nim przez właściciela lub opiekuna (art. 7 ust. 3). Tym samym na-

nego (tekst jednolity: Dz.U. z 2021 r. poz. 735 ze zm.), dalej: k.p.a.

²⁷ Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 6 czerwca 2019 r., II SA/Po 188/19, Legalis nr 1951692

²⁸ Zob. wyrok NSA z dnia 19 stycznia 1995 r., I SA 1326/93, Legalis nr 39149.

leży wskazać, że wpisują się one w zakres definicji strony określony w Kodeksie postępowania administracyjnego.

Można jednak zauważyć, że w orzecznictwie brakuje porozumienia co do tego, czy organizacja społeczna, która odebrała zwierzę, jest stroną postępowania o czasowe jego odebranie z mocy prawa, czy może powinna zwrócić się o dopuszczenie do udziału w postępowaniu na prawach strony na zasadzie art. 31 § 1 pkt 2 k.p.a. W najnowszej linii orzeczniczej przyjmuje się jednak, że organizacja odbierająca zwierzę jest stroną na podstawie art. 28 k.p.a. i w związku z tym nie ma obowiązku składania wniosku o dopuszczenie jej do udziału w postępowaniu na zasadzie art. 31 § 1 pkt 2 k.p.a.²⁹ Z tym stanowiskiem orzeczniczym należy się zgodzić, a przekonuje do tego zwłaszcza wyobrażenie sobie sytuacji, w której organizacja społeczna nie mogłaby bronić swego własnego interesu prawnego w postępowaniu, które sama zainicjowała poprzez podjęcie działań w sprawie odebrania zwierzęcia, mogących spowodzić na nią bezpośrednie, poważne konsekwencje finansowe³⁰.

Trzeba zauważyć, że ustawodawca konkretnie oznaczył, gdzie powinno trafić zwierzę czasowo odbierane jego właścicielowi lub opiekunowi. Zgodnie z art. 7 ust. 1 u.o.z. przekazuje się je do schroniska dla zwierząt – jeżeli jest to zwierzę domowe lub laboratoryjne (pkt 1), do gospodarstwa rolnego wskazanego przez wójta (burmistrza, prezydenta miasta) – jeżeli jest to zwierzę gospodarskie (pkt 2), bądź do ogrodu zoologicznego lub schroniska dla zwierząt – jeżeli jest to zwierzę wykorzystywane do celów rozrywkowych, widowiskowych, filmowych, sportowych lub utrzymywane w ogrodach zoologicznych (pkt 3).

Określone w art. 7 ust. 1 u.o.z. jednostki organizacyjne, do których odbierane zwierzę jest przekazywane, zostały wybrane ze względu na kryterium dysponowania wiedzą i doświadczeniem koniecznymi do sprawowania odpowiedniej opieki nad zwierzęta-

²⁹ Wyrok NSA z dnia 30 października 2018 r., II OSK 2684/16, Legalis nr 1860298, cyt. za: K. Topczewska, *Ustawa o ochronie zwierząt – informator prawny dla praktyków*, Warszawa 2018, s. 16.

³⁰ Wyrok NSA z dnia 30 października 2018 r., II OSK 2684/16, Legalis nr 1860298.

mi. Podmioty te muszą jednak zgodzić się na przyjęcie pod swoją opiekę odbieranych czasowo zwierząt. Jeżeli takiej zgody nie wyrażą lub wystąpią inne okoliczności uniemożliwiające przekazanie im zwierzęcia, wówczas może ono zostać skierowane pod nieodpłatną opiekę innej osoby prawnej lub jednostki organizacyjnej nieposiadającej osobowości prawnej, jak również osoby fizycznej. Jednostki te muszą przy tym być w stanie zapewnić przyjmowanemu zwierzęciu właściwą opiekę oraz odpowiedni poziom egzystencji. Należy jednak zaznaczyć, że w takiej sytuacji wójt (burmistrz, prezydent miasta) musi udokumentować brak możliwości przekazania czasowo odebranych zwierząt podmiotom, o których mowa w art. 7 ust. 1 u.o.z. i dopiero wówczas może skorzystać z możliwości przekazania zwierzęcia podmiotom wymienionym w art. 7 ust. 1c u.o.z. Jednocześnie na organie ciąży obowiązek wykazania, że podmiot, któremu zwierzę jest czasowo przekazywane, jest w stanie się nim odpowiednio zaopiekować³¹.

3. Czasowe odebranie zwierzęcia w trybie interwencyjnym określonym w art. 7 ust. 3 u.o.z.

W sytuacjach nadzwyczajnych, gdy dalsze pozostawanie zwierzęcia u dotychczasowego właściciela lub opiekuna zagraża jego życiu lub zdrowiu, ustawa zobowiązuje do odebrania tego zwierzęcia na drodze czynności faktycznych, bez uprzedniego wydania decyzji administracyjnej³². Obowiązek podjęcia takiego działania wynika z art. 7 ust. 3 u.o.z. i dotyczy przypadków niecierpiących zwłoki, które muszą się wiązać z zaistnieniem stanu zagrożenia dla zwierzęcia związanego ze znęcaniem się nad nim. Mowa tu o przypadkach, w których zachodzi konieczność zabezpieczenia bytowej sytuacji zwierzęcia w wyjątkowych okolicznościach rozumianych jako kwalifikowana postać naruszeń określonych w art. 6

³¹ Wyrok WSA w Gorzowie Wielkopolskim z dnia 15 marca 2018 r., II SA/Go 1189/17, Legalis nr 1746870.

³² M. Górski, *Odpowiedzialność administracyjnoprawna w ochronie środowiska*, Warszawa 2008, s. 75.

ust. 2 u.o.z. oraz ustalenia zaistnienia stanu zagrażającego życiu lub zdrowiu zwierzęcia³³. Do przypadków niecierpiących zwłoki należą m.in. choroba nowotworowa zwierzęcia objawiająca się widocznymi guzowatymi zmianami na ciele³⁴, fizyczne wyczerpanie i deformacje ciała uniemożliwiające zwierzęciu chodzenie³⁵, brak schronienia przed warunkami atmosferycznymi, brak suchego miejsca do odpoczynku, niewykonywanie wymaganych zabiegów zootechnicznych, przebywanie zwierząt we własnych odchodach i ich zabrudzenie odchodami³⁶, jak również przetrzymywanie zwierząt w ciemnych pomieszczeniach bez dostatecznego dostępu światła dziennego, w warunkach uniemożliwiających realizację zachowań gatunkowych, pośród składowiska odpadów, przywiązanie zwierzęcia w boksie bardzo krótkim sznurem uniemożliwiającym swobodne poruszanie się, a także przetrzymywanie w pomieszczeniu z licznymi ostrymi elementami mogącymi powodować urazy i kontuzje³⁷.

W sytuacji zaistnienia przypadku niecierpiącego zwłoki policjant, strażnik gminny, lekarz weterynarii lub upoważniony przedstawiciel organizacji społecznej zajmującej się ochroną zwierząt odbiera właścicielowi lub opiekunowi zwierzę i dopiero po tym zawiadamia niezwłocznie wójta (burmistrza, prezydenta miasta), by ten mógł podjąć decyzję w przedmiocie odebrania zwierzęcia. Co istotne, po stwierdzeniu przez wymienione podmioty wystąpienia przypadku niecierpiącego zwłoki odebranie zwierzęcia ma obligatoryjny charakter. Oznacza to, że np. jeśli policja wezwana na interwencję w związku z podejrzeniem znęcania się nad zwierzęciem

³³ Wyrok NSA z dnia 26 kwietnia 2019 r., II OSK 1135/18, Legalis nr 1951853.

³⁴ Wyrok NSA z dnia 22 czerwca 2020 r., II OSK 118/20, Legalis nr 2486078.

³⁵ Wyrok WSA w Gliwicach z dnia 22 listopada 2019 r., II SA/Gl 1199/19, Legalis nr 2262266.

³⁶ Wyrok NSA z dnia 26 kwietnia 2019 r., II OSK 1135/18, Legalis nr 1951853.

³⁷ Wyrok WSA w Łodzi z dnia 17 października 2017 r., II SA/Łd 575/17, Lex nr 239300.

stwierdzi, że faktycznie spełnione zostały przesłanki z art. 7 ust. 3 u.o.z., musi zabrać zwierzę z zastanych warunków³⁸.

W przypadku interwencyjnego odbioru zwierzęcia jego zabranie od właściciela lub opiekuna jest działaniem wcześniejszym od wydania decyzji organu administracyjnego. Tym samym dopiero po faktycznym zabraniu zwierzęcia z zagrażających mu warunków należy przystąpić do dopełnienia formalności związanych z wydaniem decyzji. Co istotne, wydanie jej musi zostać poprzedzone postępowaniem, w którym organ zbada następnie zasadność dokonania czynności odebrania zwierzęcia³⁹. Dlatego też jednym z pierwszych działań, które należy podjąć po odebraniu zwierzęcia w trybie określonym w art. 7 ust. 3 u.o.z., jest jego zbadanie, udokumentowanie stanu zdrowia i udzielenie pomocy weterynaryjnej. Dokumentacja lekarsko-weterynaryjna będzie bowiem stanowiła dowód w sprawie o czasowe odebranie zwierzęcia, a także w sprawie karnej o znęcanie się nad nim⁴⁰.

Jak wcześniej wspomniano, podmiot, który dokonał odebrania zwierzęcia w trybie interwencyjnym, jest zobowiązany do niezwłocznego zawiadomienia o tym fakcie wójta (burmistrza, prezydenta miasta). Niezwłoczność zawiadomienia organu wynikająca z art. 7 ust. 3 u.o.z. oznacza, że musi ono nastąpić bez zbędnej zwłoki, czyli w pierwszej chwili, gdy to możliwe. Należy przy tym zwrócić uwagę, że „niezwłoczność” nie jest tym samym co „natychmiastowość”. Jest to raczej konieczność załatwienia sprawy tak szybko, jak to możliwe, co może mieć szczególnie istotne znaczenie np. w sytuacji, gdy odebrane zwierzę wymaga pilnej pomocy weterynarza – wówczas podmiot, który to zwierzę odebrał, powinien najpierw podjąć działania w kierunku uratowania go i zapewnienia fachowej pomocy lekarskiej, a w następnej kolejności przekazać niezbędne informacje odpowiedniemu organowi⁴¹.

³⁸ K. Kuszlewicz, *Ustawa*, s. 138–139.

³⁹ Wyrok WSA w Warszawie z dnia 18 marca 2014 r., IV SA/Wa 2877/13, *Legalis* nr 906718.

⁴⁰ K. Kuszlewicz, *Prawa zwierząt*, s. 221.

⁴¹ *Ibidem*.

Wójt (burmistrz, prezydent miasta) po powzięciu informacji, że doszło do odebrania zwierzęcia, obligatoryjnie bada, czy w momencie jego odebrania występowały ustawowe przesłanki tej czynności. Gdy stwierdzi, że rzeczywiście one zaistniały, wydaje szczególny rodzaj decyzji, jaką stanowi decyzja następcza⁴². Tym samym postępowanie organu nakierowane jest w tym przypadku na drobiazgowo, następcze sprawdzenie zasadności dokonanego już odebrania zwierzęcia⁴³.

Zarówno na tle rozważań dotyczących odebrania zwierzęcia w trybie zwykłym, jak i interwencyjnym wyraźnie widać, jak ważną rolę w ochronie zwierząt odgrywają wójt, burmistrz i prezydent miasta. Wydawanie decyzji o czasowym odebraniu zwierzęcia właścicielowi lub opiekunowi wpisuje się w sferę kompetencji związanych z kierowaniem bieżącymi sprawami gminy. Do ogólnych kryteriów oceny spraw bieżących zalicza się w szczególności ich powtarzalny charakter, dużą częstotliwość występowania, a także wymóg niezwłocznego i szybkiego załatwienia⁴⁴.

W dyskursie publicznym można spotkać opinie, że powierzenie wójtowi, burmistrzowi bądź prezydentowi miasta kompetencji do orzekania o odebraniu zwierzęcia być może nie jest najlepszym rozwiązaniem. Wskazuje się, że właściwsze i sprawniejsze mogłoby być przekazanie tej kompetencji organowi wyspecjalizowanemu w ochronie zdrowia zwierząt, np. powiatowemu lekarzowi weterynarii. Z przyczyn czysto praktycznych propozycja ta wydaje się jednak chybiona. Wymienione organy wykonawcze gminy są odpowiednie w zakresie decydowania o czasowym odbiorze zwierzęcia przede wszystkim z tego powodu, że w związku z realizowanymi zadaniami mają szerokie rozeznanie na temat funkcjonowania gminy i jej mieszkańców. Poza tym już sam terytorialny zakres działania powiatowych lekarzy weterynarii przekonuje, że realizuje on zada-

⁴² Por. wyrok WSA w Warszawie z dnia 12 lutego 2021 r., IV SA/Wa 2053/20, Lex nr 3164930.

⁴³ Wyrok WSA w Poznaniu z dnia 7 grudnia 2017 r., II SA/Po 674/17, Legalis nr 1727647.

⁴⁴ A. Szwarc, *Komentarz do art. 31*, w: G. Jyż, Z. Pławecki, A. Szewc, *Ustawa o samorządzie gminnym. Komentarz*, Warszawa 2012, s. 499.

nia na znacznie większym obszarze, a przez to zadania związane z ochroną zwierząt wykonuje wobec większej ich liczby niż wójt, burmistrz czy prezydent miasta (tym bardziej że zakres działania powiatowego lekarza weterynarii może obejmować kilka powiatów). W Polsce funkcjonuje 305 powiatowych lekarzy weterynarii. Dla porównania warto wskazać, że mamy w kraju 1548 wójtów, 822 burmistrzów i 107 prezydentów miast. Te dane przekonują, że organy wykonawcze gminy, w związku z ich liczebną przewagą, zajmują się mniejszą liczbą spraw o czasowe odebranie zwierzęcia, niż gdyby zajmowali się nimi powiatowi lekarze weterynarii, którym przypadałyby sprawy z całego powiatu (a nawet więcej). Dzięki temu wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast są w stanie szczegółowej, wnikliwej i szybciej analizować okoliczności zgłoszonych im przypadków znęcania się nad zwierzęciem.

Warto jednak wskazać, że obowiązujące obecnie przepisy nie są doskonałe i należałoby rozważyć ich zmianę w zakresie otwarcia katalogu podmiotów uprawnionych do zgłaszania informacji o znęcaniu się nad zwierzęciem potrzebnej do wydania decyzji w sprawie jego czasowego odebrania. Poza policją, strażą gminną, lekarzem weterynarii i organizacją pozarządową informację o niewłaściwym traktowaniu zwierzęcia, opatrzoną odpowiednią dokumentacją dowodową, powinien móc złożyć każdy, kto jest świadkiem traktowania zwierzęcia w sposób określony w art. 6 ust. 2 u.o.z. Autorka ma oczywiście świadomość obawy organów przed zasypaniem ich zgłoszeniami tego rodzaju, a przez to spowolnieniem ich prac w obliczu sytuacji wymagających prężnych działań na rzecz ochrony zwierząt, jednak ograniczenie możliwości zgłaszania informacji tego rodzaju tylko do podmiotów wskazanych w ustawie jednocześnie ogranicza skuteczną ochronę zwierząt poprzez wydłużenie etapów postępowania w sprawie odebrania ich właścicielom lub opiekunom. Osoba, która wie o okrutnym traktowaniu zwierzęcia np. przez sąsiada czy kogoś spośród jej bliskich, w rzeczywistości nie ma realnych narzędzi zmierzających do ochrony bezbronnych tzw. braci mniejszych, ponieważ jedyne, co może zrobić, to podzielić się tą wiedzą z wymienionymi w ustawie podmiotami (które zresztą nie zawsze na takie informacje reagują tak, jak powinny, niekiedy bagatelizując zgłoszenie albo odwołując podjęcie działań z nim związanych).

Biorąc pod uwagę skalę przestępczości przeciwko zwierzętom przy jednoczesnej dużej tzw. ciemnej liczbie przestępstw tego rodzaju, wynikającej z faktu, że bezpośrednia ofiara znęcania się nie ma głosu i mocy samodzielnej obrony, należy stwierdzić, że rozwiązania na rzecz ochrony zwierząt przed okrutnym traktowaniem powinny być wcielane w życie w jak najszerszym możliwym zakresie.

Na koniec należy zwrócić uwagę, że odebranie zwierzęcia jego właścicielowi lub opiekunowi, zarówno w trybie określonym w art. 7 ust. 1, jak i w ust. 3 u.o.z., wiąże się z pewnymi kosztami, a mianowicie powoduje konieczność sfinansowania transportu zwierzęcia, jego utrzymania po zabranii oraz leczenia. Wymienionymi kosztami obciąża się dotychczasowego opiekuna zwierzęcia, co wynika wprost z przepisu art. 7 ust. 4 u.o.z. W ustawie nie sprecyzowano jednak obowiązku organu w zakresie wydania w przedmiocie kosztów odrębnej decyzji administracyjnej. Mimo to wydanie takiej decyzji należy uznać za uzasadnione i celowe, zwłaszcza że stanowiłaby ona konkretyzację ustawowego obowiązku poniesienia tychże kosztów ciężącego na właścicielu lub opiekunie zwierząt⁴⁵. Jednocześnie trzeba zaznaczyć, że decyzja o czasowym odebraniu zwierząt nie musi, a w zasadzie nawet nie powinna, zawierać rozstrzygnięcia ustalającego wysokość omawianych kosztów, ponieważ na tym etapie procedowania podanie konkretnej wysokości kosztów utrzymania i koniecznego leczenia zwierząt wydaje się po prostu niemożliwe – trudno bowiem przewidzieć, jak długo będzie trwało leczenie poszczególnych zwierząt oraz jakie to wygeneruje rzeczywiste koszty⁴⁶.

4. Podsumowanie i wnioski

Określona w art. 7 u.o.z. instytucja czasowego odebrania zwierzęcia jego właścicielowi lub opiekunowi, zarówno w trybie zwykłym, jak

⁴⁵ Wyrok WSA w Opolu z dnia 1 grudnia 2015 r., II SA/Op 461/15, Lex nr 1946942.

⁴⁶ Wyrok WSA w Gdańsku z dnia 23 maja 2018 r., II SA/Gd 153/18, Lex nr 2500951.

i interwencyjnym, odgrywa bardzo ważną rolę w obszarze prawnej ochrony zwierząt. Istota tej instytucji zawiera się w możliwości podjęcia stosunkowo szybkich i realnych działań uniemożliwiających dalsze krzywdzenie zwierzęcia przez osobę, która powinna się nim opiekować i dbać o odpowiednie warunki funkcjonowania.

Czasowe odebranie zwierzęcia właścicielowi lub opiekunowi może nastąpić, gdy zwierzę traktowane jest w sposób określony w art. 6 ust. 2 u.o.z., czyli wtedy, gdy właściciel lub opiekun znęca się nad swoim podopiecznym. Oznacza to, że odebranie zwierzęcia jest ściśle połączone z podejrzeniem popełnienia przestępstwa znęcania się nad zwierzęciem, jednak jego stwierdzenie czy osądzenie sprawcy nie jest konieczne do wydania decyzji administracyjnych, o których mowa w art. 7 ust. 1 i 3 u.o.z. Aby organ taką decyzję wydał, wystarczy uzasadnione, udokumentowane przypuszczenie, że zwierzęciu zadaje się ból lub cierpienie bądź świadomie dopuszcza się do zadawania mu bólu lub cierpienia.

Prawodawca przewidział dwa tryby realizacji odbioru zwierzęcia właścicielowi lub opiekunowi. Ich wyodrębnienie wiąże się ze stopniem zagrożenia, na jakie narażone jest niewłaściwie traktowane zwierzę. Dwa sposoby czasowego odebrania zwierzęcia – w trybie zwykłym i interwencyjnym – różnią się przesłankami i kolejnością podejmowania działań, niemniej jednak służą one jednemu i temu samemu celowi – jak najskuteczniejszej ochronie zwierzęcia. Jednocześnie umożliwienie procedowania w przedmiocie odbioru zwierząt na dwa różne sposoby pozwala pełniej i adekwatniej do danej sytuacji chronić zwierzęta przed osobami, na których ciąży szczególnie obowiązek dbania i opiekowania się nimi.

Wskazuje się, że instytucja czasowego odebrania zwierzęcia to jeden z najważniejszych prawnych instrumentów dostępnych w walce o dobrostan zwierząt. Jednak chcąc wzmocnić ich ochronę w Polsce, należałoby rozważyć pewne zmiany w regulacjach określających zasady stosowania tego instrumentu, w szczególności polegające na otwarciu katalogu podmiotów uprawnionych do zgłaszania wójtowi (burmistrzowi, prezydentowi miasta) informacji o znęcaniu się nad zwierzęciem. W obecnym kształcie kompetencję taką mają wyłącznie policja, straż gminna, weterynarz i organizacja

społeczna zajmująca się ochroną zwierząt. Zamknięcie katalogu podmiotów mogących podejmować bezpośrednie i szybkie działania na rzecz uchronienia zwierzęcia przed złym traktowaniem uniemożliwia bezpośrednio zaangażowanie się w jego obronę indywidualnego, jednostkowego obywatela, który w danej chwili jest świadkiem traktowania zwierzęcia w sposób niehumanitarny.

Zwierzę powinno być traktowane z szacunkiem przez każdego człowieka, przy czym powinność ta wydaje się znacznie wyraźniejsza w odniesieniu do osób, które są właścicielami lub opiekunami zwierzęcia. Posiadanie zwierząt czy sprawowanie nad nimi opieki jest przecież dobrowolne, zatem człowiek, mając względną nawet świadomość obowiązków wynikających z bycia właścicielem lub opiekunem zwierzęcia, może podjąć decyzję o tym, by go nie posiadać i nie brać pod swoją pieczę. Wobec tego trudne do zrozumienia i zaakceptowania są zachowania osób, które krzywdzą swoje zwierzęta, zaniedbują je, a nawet intencjonalnie i z pełnym rozmysłem zadają im ból i cierpienie. Umacnia to w przekonaniu, że społeczeństwo wciąż wymaga uwrażliwiania oraz edukacji na temat ochrony zwierząt oraz upowszechniania wiedzy o obowiązkach i konsekwencjach wynikających z bycia ich właścicielami lub opiekunami.

STRESZCZENIE

Czasowe odebranie zwierzęcia właścicielowi lub opiekunowi na podstawie art. 7 ustawy o ochronie zwierząt

W artykule podjęto próbę przedstawienia instytucji czasowego odebrania zwierzęcia jego właścicielowi lub opiekunowi określonej przez ustawodawcę w art. 7 ustawy o ochronie zwierząt z 1997 r. Możliwość wydania decyzji o czasowym odebraniu zwierzęcia odgrywa niezwykle istotną rolę w obszarze prawnej ochrony zwierząt, ponieważ pozwala podjąć stosunkowo szybkie i realne działania uniemożliwiające dalsze krzywdzenie zwierzęcia przez osobę, która powinna się nim opiekować i dbać o odpowiednie warunki jego funkcjonowania. Autorka opracowania, na podstawie analizy przepisów, literatury przedmiotu oraz orzecznictwa, omówiła w nim reguły obowiązujące w zakresie wydawania decyzji o czasowym odebraniu zwie-

rzęcia, wynikające zarówno z art. 7 ust. 1 u.o.z. (traktującego o odbiorze zwierzęcia w tzw. trybie zwykłym), jak i z art. 7 ust. 3 u.o.z. (tzw. tryb interwencyjny).

Słowa kluczowe: ustawa o ochronie zwierząt; czasowe odebranie zwierzęcia; znęcanie się nad zwierzętami

SUMMARY

Temporary removal of an animal from its owner or keeper on the basis of Art. 7 of the Animal Protection Act

The article attempts to present the institution of temporary removal of an animal from its owner or keeper, as specified by the legislator in Art. 7 of the Animal Protection Act of 1997. The possibility of issuing a decision on the temporary removal of an animal plays an extremely important role in the area of legal protection of animals because it allows taking relatively fast and real actions to prevent further harm to an animal by the person who should care for it and take care of its proper functioning conditions. The author of the article, on the basis of the analysis of the law, the literature on the subject and the jurisprudence, discusses the rules governing the issuance of decisions on the temporary removal of animals resulting both from Art. 7 paragraph 1 of the Animal Protection Act (treating the removal of animals in the so-called ordinary mode) and from Art. 7 paragraph 3 of this Act (the so-called intervention mode).

Keywords: Animal Protection Act; temporary removal of an animal; animal abuse

BIBLIOGRAFIA

- Adamiak B., *Komentarz do art. 61 k.p.a.*, w: B. Adamiak, J. Borkowski, *Kodeks postępowania administracyjnego. Komentarz*, Warszawa 2021, Legalis.
- Apanowicz J., *Metodologia ogólna*, Gdynia 2002.
- Goettel M., „Czasowe odebranie” oraz „przepadek” jako szczególne środki prawnej ochrony zwierząt, „*Studia Prawnoustrojowe*” 2011, nr 13.
- Goettel M., *Sytuacja zwierzęcia w prawie cywilnym*, Warszawa 2013.

- Górski M., *Odpowiedzialność administracyjnoprawna w ochronie środowiska*, Warszawa 2008.
- Karaś D., *Jak Polacy znęcają się nad zwierzętami? Raport z monitoringu sądów, prokuratur i policji*, Kraków–Wrocław 2016, s. 69, <https://czarnaowca.org/wp-content/uploads/2016/03/CzarnaOwca-NMP-RAPORT-1.pdf>.
- Kobieta chciała utopić kocięta – inna wskoczyła do wody, by je uratować*, <https://www.rp.pl/Spoleszenstwo/210809948-Kobieta-chciala-utopic-kocieta---inna-wskoczyla-do-wody-by-je-uratowac.html>.
- Kotki wyrzucone do rzeki w Nowym Dworze Gdańskim. Kobieta zdjęła sukienkę i uratowała zwierzaki*, <https://tvn24.pl/pomorze/nowy-dwor-gdanski-uratowala-kotki-wyrzucone-do-rzeki-5163774>.
- Kuszelewicz K., *Prawa zwierząt. Praktyczny przewodnik*, Warszawa 2019.
- Kuszelewicz K., *Ustawa o ochronie zwierząt. Komentarz*, Warszawa 2021.
- Pierchała E., *Odwwołanie w administracyjnych postępowaniach pozakodeksowych. Zagadnienia wybrane*, „Przegląd Prawa Publicznego” 2012, nr 11.
- Postępowania wszczęte, przestępstwa stwierdzone, wykryte, wskaźnik wykrycia oraz liczba podejrzanych (1999–2020)*, <https://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/wybrane-ustawy-szczegol/ustawa-o-ochronie-zwier/50889,Ustawa-o-ochronie-zwierzat.html>.
- Prawomocne skazania za znęcanie się nad rybami*, *Dziennik Gazeta Prawna*, <https://serwisy.gazetaprawna.pl/orzeczenia/wideo/8206934,prawomocne-skazania-za-znecanie-sie-nad-rybami.html>.
- Radecki W., *Pozakodeksowe przestępstwa przeciwko środowisku*, w: *System Prawa Karnego*, t. 11: *Szczególne dziedziny prawa karnego. Prawo karne wojskowe, skarbowe i pozakodeksowe*, red. M. Bojarski, Warszawa 2014.
- Sługocka M., *Praktyczny wymiar instytucji czasowego odebrania zwierzęcia właścicielowi lub opiekunowi*, „Przegląd Prawa i Administracji” 2017, nr 108.
- Szwarc A., *Komentarz do art. 31*, w: G. Jyż, Z. Pławewski, A. Szewc, *Ustawa o samorządzie gminnym. Komentarz*, Warszawa 2012.
- Topczewska K., *Ustawa o ochronie zwierząt – informator prawny dla praktyków*, Warszawa 2018.
- Vibhuti K., Aynalem F., *Legal Research Methods*, Pretoria 2009, <https://chilot.files.wordpress.com/2011/06/legal-research-methods.pdf>.
- Zawada K., *Sprawiedliwość wymierzona! Przełomowe postępowanie ws. znęcania się nad karpiami*, <https://www.otwarteklatki.pl/blog/karpie-przelomowy-wyrok>.

